

De Minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
1 juli 2014

Uw kenmerk
510914

Contactpersoon
J.M.A. Timmer

Onderwerp
Advies op het concept-wetsvoorstel vereenvoudiging en digitalisering procesrecht in hoger beroep en cassatie

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 23 april 2014, met kenmerk 510914, heeft u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over het voorontwerp van het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht in hoger beroep en cassatie. Dit advies is voorbereid door leden van de vereniging en de Wetenschappelijke Commissie en is vastgesteld door het bestuur van de NVvR.

Strekking wetsvoorstel

Het concept-wetsvoorstel bouwt, blijkens de memorie van toelichting, voort op het eerder ingediende wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met de vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht. De hierin voorgestelde wijzigingen worden grotendeels ook voorgesteld voor de procedure in hoger beroep. Op een aantal punten is van de procedure in eerste aanleg afgeweken, teneinde rekening te houden met de eigen aard van het hoger beroep. Dat geldt in het bijzonder voor de mondelinge behandeling en gedeeltelijk voor de mondelinge uitspraak. Voorts wordt de tweeconclusieregel, op grond waarvan in hoger beroep reeds een beperkte stukkenwisseling plaatsvindt, niet gewijzigd. Voorgesteld wordt één inleidend document voor het hoger beroep, het 'hogerberoepschrift' in te voeren. De voor de eerste aanleg geldende uitzondering op het verplicht digitaal procederen geldt niet voor het hoger beroep, omdat in hoger beroep niet zonder advocaat wordt geprocedeerd.

De wijziging van de procedure in cassatie is beperkt, gelet op de wens om de eigen aard van de procedure te behouden. Wel vindt digitalisering van de procedure plaats en wordt voorgesteld een eenvormig cassatieberoepschrift in te voeren.

Advisering

Algemeen

Over het eerder genoemde wetsvoorstel tot wijziging van vereenvoudiging en digitalisering van de procedure in eerste aanleg heeft de NVvR geadviseerd bij brief van 14 januari 2014, als bijlage gevoegd bij dit advies. Dat advies geldt in al zijn onderdelen mutatis mutandis eveneens voor het onderhavige wetsvoorstel. Slechts op enkele punten geeft het onderhavige wetsvoorstel aanleiding tot aanvullende opmerkingen.

Kwaliteit van de rechtspraak

Op pagina 2 van de memorie van toelichting wordt gesteld dat dit wetsvoorstel bijdraagt aan de kwaliteit van de rechtspraak. De NVvR is van mening dat, voor zover dit het geval is, het wetsvoorstel slechts aan enkele aspecten van de kwaliteit van de rechtspraak, namelijk snelheid en toegankelijkheid, een bijdrage zal leveren. Aan andere relevante aspecten van kwaliteit van rechtspraak, te weten de kwaliteit van de zitting en van de beslissing, draagt het wetsvoorstel niets bij. De acceptatie van rechterlijke beslissingen wordt juist in hoge mate bepaald door de kwaliteit van de behandeling ter zitting en de motivering van de beslissing. Bovendien staat snelheid in beginsel op gespannen voet met die kwaliteit omdat de rechter voldoende tijd moet houden om zaken goed voor te bereiden, ter zitting te behandelen en vervolgens een goed overwogen beslissing te nemen. Daarbij worden ten dienste van de snelheid en de toegankelijkheid ook enkele waarborgen afgeschaft. De NVvR adviseert u aan het bovenstaande aandacht te besteden in de memorie van toelichting.

Mogelijkheid van aanvulling van de gronden van het hoger beroep na indiening van het hogerberoepschrift in vorderingszaken

De NVvR heeft er met instemming kennis van genomen dat is afgezien van de eis dat ook in vorderingszaken in het hogerberoepschrift de gronden van het hoger beroep moeten worden opgenomen. Er mag van worden uitgegaan dat in werkelijk spoedeisende gevallen overeenkomstig de huidige praktijk de gronden van het hoger beroep wel zullen worden opgenomen, maar in andere gevallen ontstaat ruimte voor de rechter om in daarvoor in aanmerking komende gevallen een optimale invulling te geven aan zijn regierol door, voordat partijen hun posities hebben ingenomen, met hen in overleg te treden over mogelijkheden om alsnog het geschil te beëindigen door het treffen van een minnelijke regeling, dan wel om met hen afspraken te maken over de procesvoering in hoger beroep. De bij een aantal hoven bestaande praktijk van het houden van comparities na aanbrengen leidt in een beduidend aantal gevallen tot beëindigen van het geschil; aangenomen mag worden dat partijen daarbij zijn gebaat. Voor het goed kunnen invullen van die regierol is het van groot belang dat direct bij het indienen van het hogerberoepschrift het hof de beschikking heeft over het volledige dossier van de eerste aanleg. Immers alleen zo heeft het hof voldoende inzicht in de betekenis van de zaak voor partijen. De NVvR adviseert u om de partij die in hoger beroep komt, te verplichten ervoor te zorgen dat gelijktijdig met het hogerberoepschrift het hele procesdossier van de eerste aanleg (digitaal) wordt ingezonden.

Wettelijke termijnen voor uitspraken

De door de NVvR in haar advies van 14 januari 2014 naar voren gebrachte bezwaren tegen het in de wet opnemen van termijnen voor uitspraken gelden ten minste evenzeer in hoger beroep. Anders dan in het strafrecht is het hof in civiele zaken niet in staat door overleg met een enkele aanleverende instantie de zaakstroom te voorzien en in goede banen te leiden. Bedacht moet voorts worden dat op de gerechtshoven als laatste feitelijke instantie de plicht rust om te waarborgen dat alle uitspraken aan hoge kwaliteitseisen voldoen. De omstandigheid dat uitspraken door een meervoudige kamer worden gedaan, is slechts één van de noodzakelijke kwaliteitswaarborgen. De breedte van het civiele recht brengt mee, dat specialisatie noodzakelijk is en dat zaken niet aan een willekeurig te bepalen samenstelling kunnen worden overgelaten. Integendeel, kwaliteitsborging vereist ook dat zaken van een bepaald type worden toevertrouwd aan rechters die op het betreffende gebied een voldoende aantal "vlieguren" hebben gemaakt en blijven maken. Daarbij komt dat zich ook in kwesties van schijnbaar gering (financieel) belang ingewikkelde en tot diepgravend onderzoek aanleiding gevende rechts- en feitelijke vragen kunnen voordoen, waarvan een goede beantwoording, hoezeer de rechter zich van het belang van partijen bij een tijdige uitspraak bewust is, simpelweg tijd voor studie, overleg en bezinning vergt. Daarbij komt dat de procedure in hoger beroep in zoverre afwijkt van die in eerste aanleg, dat mondelinge behandeling in hoger beroep geen regel is, maar slechts plaats vindt indien partijen erom vragen. Dat betekent dat, waar in eerste aanleg de rechtbank het tijdstip van mondelinge behandeling afstemt op de beschikbaarheid van een rechter, de hoven in die zaken waarin partijen (al dan niet in gevallen waarin een comparitie na aanbrengen niet tot een schikking heeft geleid) na binnenkomst van het laatste verweerschrift geen mondelinge behandeling vragen, geen enkele sturingsmogelijkheid meer hebben. De wettelijke termijn van tien weken begint van rechtswege te lopen op het tijdstip waarop het laatste verweerschrift is ingediend. Omdat de hoven zich er waarschijnlijk primair op zullen richten in zaken waarin een mondelinge behandeling wél heeft plaatsgevonden, binnen bekwame termijn een beslissing te nemen, valt te verwachten dat in de andere zaken met regelmaat termijnoverschrijdingen zullen plaatsvinden omdat de agenda van het hof eerdere beslissing niet toelaat. De huidige praktijk leert dat het om een groot aantal zaken gaat, waarschijnlijk groter dan het aantal waarin na stukkenwisseling wél mondelinge behandeling wordt gevraagd. De NVvR adviseert u om, zo niet geheel van wettelijke beslistermijnen wordt afgezien, in elk geval te bepalen dat de enkelvoudige kamer, in gevallen waarin, nadat het laatste verweerschrift is ingediend, niet één der partijen om mondelinge behandeling vraagt, vaststelt op welke termijn het hof voornemens is uitspraak te doen.

Conclusie

De NVvR verwijst voor haar opmerkingen in de eerste plaats naar haar brief van 23 april 2014, met kenmerk 510914, die als bijlage bij dit advies is gevoegd. Daarnaast betuigt de NVvR instemming met het handhaven van de mogelijkheid de bezwaren tegen het vonnis waarvan beroep niet gelijktijdig met de indiening van het hogerberoepschrift naar voren te brengen. Met het oog op een versterking van de regierol van de rechter adviseert de NVvR om te bepalen dat gelijktijdig met het indienen van het hogerberoepschrift het dossier van

de eerste aanleg bij het hof moet worden ingediend. Verder adviseert de NVvR om, als niet van het stellen van beslissingstermijnen wordt afgezien, te bepalen dat in gevallen waarin partijen niet aangeven mondelinge behandeling te wensen, de enkelvoudige kamer de beoogde uitspraakdatum bepaalt.

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie,

M.E. de Meijer
voorzitter